

שיח מזהר"ן

**פנינים מספר
"שיחות מלוה מלכה"**

הגה"ק רבי שמואל שאטון הכהן זי"ע -
בעמח"ס כוס ישועות - מהרשש"ך - י"ח תמוז

רבינו מהרשש"ך ז"ע היה זקינו של רבינו החתם סופר ז"ע, והחזקת"ס מזכירו כמה פעמים בספריו "מורי זקני מהרשש"ך" [הרבינים המססימים על הספר כוס ישועות כשדופס בפעם השניה, כתבים במצאיבתו של מהרשש"ך שגדול האחרונים החתם סופר היה צמחצאיון]. הרה"ק רבי הענין הכהן מאלכסנדר ז"ע היה נכד בן אחר בן ממזרהו.

רבינו מהרש"ף היה ראש ישיבה בפרנקפורט דמיין שהיתה בימים ההם עיר ואם בישראל, הוא הכמאי וסופרים, והיה גם גביר אחד שפטר לבית עולמו, והוא אחרי ממון רב והוויזשני בנז בכסף או ביהמ"ד גדול בפרנקפורט, ומינו את רבינו מהרשש"ף להיות רב בביהמ"ד זה ולהרחיב תורה לצמאים לדבר (כתוב רבינו בהקדמה לספרו כס שיעות שלמד בביהמ"ד זה במשך כ"ב שנה "העומדת" כמה אלפים תלמידים, גדיים נעשו תישיים, והרבה מהם נעשו תופסי ישיבות [הוא כינוי לראשי ישיבות] ודייני ישראל". וכתב גם שבמשך זמן או למד עם תלמידיו את כל סדר נזיקין דיינינו שבתוך בבא קמא, ובא באמצע, כתב בתרא, סנהדרין, עבודה זרה, מכות, שבועות, וגם שלש מסכתות מסדר נשים, כתובות, גיטין, קידושין, וגם מסכת ראש השנה ומס' ביצה. וכתב גם שמסכת ראש השנה לא למד כל כך בעיון משום שלמדו זאת בסוף הזמן [כנראה שדבר שלומדים עניין בתחילת הזמן חשוב יותר, שאז המוח צלול ומסודר ללימוד בעיון ולדקדק היטב בכל נבכי הסוגיא, משא"כ בסוף הזמן שהראש כבר עייף, וכמו שכתב הרוקח בהקדמה "אין חוקו מן החסידות בתלנות", דהיינו רב מתחילים לעשות, תמיד מתחילים בכוחות רעננים יותר ממה שעושים באמצע או בסוף], ברא אפ"ה כתב ביאור עמקו בענין עיבור קידוש החודש, וביאור שו"ע ובעל המאור כבר פירשו את הענין, מ"מ הוא כתב שעדיין לא יצאו ידיו חובתם בביאור הענין. והוא היה בקי גדול בחכמת התכונה בעשרות השמש והירח והוכיכים, וכתב חיבור גדול על ענין זה, אך ספר זה לא נדפס לבסוף, ונאבד במצוקת העתים.

רבינו מהרש"ן כותב בהקדמה, שבתחילה ביקש לקרוא לספרו בשם "חידושי מהרשש"ן" [שהם ר"ת של שמו "חידושי מורינו הרב ר' שמואל שאטון כהן"] כמו שמצינו בבי הגה"ק מהרש"א הרב ר' נתן לספרו השם "חידושי מהרש"א ע"ז". הגם שאני מסופק בזה אם מהרש"א עצמו נתן שם זה לכתבי, משום שראיתי פעם מהרש"א מדפוס ראשון, ושם מודפסים החידושים בשם "חידושי הלכות" ורק למטה נכתב מיהו המחבר, אמנם כוננו מובטח שביקש ליתן שם לספר בלי שום כינוי, ודבר זה מצינו אצל מהרש"א. הגם שחידושו הוא שרבינו מהרש"ן בעצמו ביקש ליתן השם לספרו "חידושי מהרשש"ן" שהם ר"ת "מורינו הרב ר' שמואל שאטן הכהן" והוא עצמו כתב על עצמו תוארים חשובים. דבר דומה לכן מצינו בדור האחרון להגה"ק מהרש"ם ברבנצון ז"ל שנתן בעצמו השם לספרו "תש"ו וההרש"ם" שהם ר"ת של שמו "מורינו הרב ר' שלום מרדכי". וכנראה שאין זה גמם בעונות, וגדולי ישראל הכירו בעצמם את מעלת הגדולה, כדאיתא בסוכה (מה) "שמר רבן שמעון בן יוחאי יכול אני לפטור כל העולם כולו מן הדין, ופישי רבינו נתנאל שם חז"ל "תשבי" היה במערה י"ג שנה ונראה בדרך מראות אליקים גדול כבוד, והיה יודע בעצמו שהוא חסיד גדול, והיה אומר יכול אני לפטור העולם" ע"כ". הרי שגדולי ישראל יכולים להכיר בעצמם את גדול מעלתם.

[מענין] זה ראי' דבר פלא בהגות 'שי למורה' על ש"ע אה"ע (ס') ק"ט שנות אנשי' ש"י, מהר"ק רשב"ה ז"ר יוסף שאול נאנטאטאט ז"ע שכתב בענין ש' שכנא "ואנ' שמעתי שנמאז בקראקא ש' שהיה האון מ' שכנא ז"ל בפרק פלא בשמות של משיח, שהיה אני אומר שכנא שמו שנאמר לשכנו תדרשו". והכונה אהא דילהא בסנהדרין (גס) מאז ש' ש' משיח, דבי ר' יוחאי אמרו ש' שמו שנאמר (ויחי מ) עד כי יבוא שילה, דבי ר' ינאי אמרו ש' שמו שנאמר (תהלים עב) יהי ש' ש' מלכות לפני שמש ינון, דבי ר' חנינא אמרו חנינא שמו שנאמר (ירמיה טו) אשר אל חן לבם מנחם, ויש אומרים מנחם שמו שנאמר (איכה א טו) כי חרן כלב מנחם משיב נפשי עיי"ש (וידועה הוא שארבעת שמות שהוכרו במ"א, הם ר"ת מנחם מ"ח' מ"ח' שילה

המשך בעמוד הבא

תורת נתן

פנינים מספר
"להורות נתן" על התורה

אך י"ל דבאמת בלעם התכוין לקללה אלא שהפך הקללה לברכה. והנה אחז"ל (יבמות קג.) טובות של צדיקים, כי צדיק המקבל טובה מרשע א טוב שיחא הצדיק אסיר תודה לרשע על טובותיו.

ר. פרושת בלק בק"ש, היו צריכין הצבור לכלל קדושה, כדי שלא יזיקו דיבוריו של שם טובים, והיות שהוא טורח גדול ולא כל קבעוהו לומר, דאולי מחמת גודל הטיחא נניסו לגמרי לגבול הקדושה, ונמצא שהם מפסידין.

משום שהיה שלוחו של בלק - לא היה בידו בחירה

[illegible]

אִילֵּם באמת פליגי הפוסקים אם עכו"ם לעכו"ם נעשה שליח, עיין מג"א (ס' תמ"ח סק"ג) ובית שמואל (סוף ס' ה'). ברם היכי שמשלם לשלוחו דהוי כפועל י"ל דהכל מודים שהוא כשלוחו, דיד פועל כיד בעל הבית, ואף בישראל לעכו"ם יש קצת אחרונים (ועיין במתנה אפרים הלכות שלוחין פ"ג שכתבו דנעשה שליח היכי שמשלם לו).

וזה שאמר, אם יתן לי בלק מלוא ביתו כסף וזהב, נמצא דבעלם
היו כשלוcho של מלך דיד פועל כיד בעה"ב, לא אוכל לעבור פי
ה' וכו', "מלבי", כי לב מלך ביד ה', וע"כ רק אשר ידבר ה' אותו
אדבר, ולא זולת.

בתוך כל יהודי ישנו נצוץ
אהבת ה' ותורתו אשר אינה
נכבה לעולם

לא הביט אֶת בְּשֵׁקֶב וְלֹא רָאָה עֵקֶל בְּיִשְׂרָאֵל ה' אֵלֵינוּ עִמּוֹ וְתוֹרַתָּה מִקֶּדֶם בּוֹ (כג, כא). "לִי דַבְּבֵנִי יִשְׂרָאֵל ב' בְּחִינֹת יֵשׁ: א' שִׁירָאֵת ה' נִיכֶרֶת עַל פְּנֵיהֶם וְרָאוּ לֵךְ עִמִּי הָאֵדִיךְ כִּי שֶׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיהֶם. ב' אֶף שִׁבְחֵי צִוּיּוֹת אֵינָה נִכֶרֶת מִעֲלֵיהֶם כִּי מ"מ תִּתּוֹךְ לָבֶם שֶׁנִּשְׁנו עֲדִינִן נִצּוֹץ אֲהַבָּה ה' וְתוֹרַתוֹ אֲשֶׁר אֵינָה נִכְבֵּה לְעֹלָם.

והיינו לא הביט און ב'עקב וגו', בשום אופן, והטעם כי ישראל הם בבחינת, או, ה' אלקיו עמו, שנראה לעין כל שה' אלקיו עמו בבחינת את אלקים התהלך נח, ואם לאו אז לכל הפחות תרועת מלך בו, היינו לשון חיבה ורעות כפירוש', דאהבת ה' תקועה בו באהמיותו אשר שאינו גלוי.

בחרו ברע עוד יותר מאבותיהם

וַיֹּאמֶר נָאִם בְּלָעַם בְּנֹן בְּעֹר וְגו' (פד, ג). פירש"י שניהם היו גדולים מאבותיהם, בלק בנו צפור אביו בנו הוא במלכות, ובלעם גדול מאביו בנביאות, מנה בן פרס היה.

וצ"ב מה נפקא מינה בזה. וי"ל שאין להם הצדקה לומר שירשו את רשעותם מאביהם כי בטבע הבן יורש מדות אביו, וכמשנה בעריות (פ"ב מ"ט) האב זוכה לבן וכו', ומדחיזין שהיו רשעים גדולים יותר מאביהם, ומצא דזה באה להם ע"י בחירתם, כי חכמים המה להרע.

טובתן של רשעים רעה הוא אצל צדיקים

פָּרַע שָׁבֵב פֶּאֱרִי וְהִלְבִּיא מִי וַיִּקְמְנוּ מִקְרָבֶיךָ כִּירוֹן וְאַרְרִיךְ אֲרוֹר (דה, ט). בש"ס ברכות (יב:) אלמלא טורח הצבור היו קובעין פרשת בלק בקריאת שמע. וצ"ב הלא אינו אלא פרשה קצרה ומה טורח איכא.

דבר בעתו

מהרה יבנה המקדש

גמ' תענית (יז). מבואר דכהנים אסורים לשתות יין כל השנה
 וט' מהרה יבנה המוקדש ובעיני כהן הראוי לעבודה וליבא, ורבי
 יגא וס' לא מותרים הכהנים בשתיית יין, דלא חיישין שמא
 יבנה המוקדש. [אבות גרר חזין רהא יין גודל אמונתה שחז'ל
 ביאת המשיח ובבני ביהמ"ק במהרה בימינו, עד שאמרו שמכין
 במהמה יבנה המוקדש ובעיני כהן הראוי לעבודה, והרי שתיין
 וסולים לעבודה, ע"כ אסורים הכהנים בשתיית יין לעולם, והנה
 שיעור הדין שאסורים הכהנים לשתות או רביעית יין, והנה
 שתיית שיעור רביעית יין אפשר להשתכר רק לזמן קצר מאוד
 — עיי' רמב"ם (ה' ביאת מוקדש פ"א ה"ה) — ואעפ"כ גזר חז"ל בנודל
 ומונות דשמוא יבנה המוקדש תיכף, ומדי וצטרכו הכהנים ללכת
 ביהמ"ק ולעשות עבודה.]

הקשה רבינו השאגת אריה בספרו גבורות ארי ע"ם תענית (שם) ו"ל "קשה לי אמאי אסור כל השנה מותר? ויבנה הבית (י"ט), הנה העד קאי פלגי' ר' אליעזר ור' יוחנן. ויבנה הבית (י"ט), אלא אי בתשרי תעדין ליגאל או בניסן, אבל באחד משאר החדשים לכ"ע אין נגאלין, א"כ אמאי אסורין כל השנה, לישתרי יין כל "ל חודש שנה חוץ מתשרי ל"ה וניסן ל"ה, אבל לא יסא' כל החדשים דודאי לא יבנה. מיהו בהא יש לומר דבני לא ישתרי קודם למלוכות בית דוד הדיין ביה הוגאל, וכדאמרינן ירושלמי (מעשר שני פ"ה ס"ה) וכו' וגרסין עלה בירושלמי זאת וזמורת שביב המדקש תעתי' להבנות קודם למלוכות בית דוד, ושתא אפסר לומר דאין יום קבוע בבנין בית המדקש אלא כל שנות השנה ראוי לבנינו"ע עכ"ל. וכוונתו מבוטאת דמה שאמרו ז"ל דבניסן או בתשרי תעדין ליגאל, זה נאמר על בית המשיח, ובל בנין ביהמ"ק יכול להיות בכל יום, שהרי יבנה קודם ביאת המשיח, ויכל אסורים בשתייתן יין כל השנה.

יש להעיר דמה שהביא מירושלמי שבנין ביהמ"ק יהיה קודם ביאת ומשיח — כן הוא גם בבבלי במגילה (ד:). וכיון שנבנית ירושלים בא דוד שנאמר (הושע א ה) אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה'

עניני הלכה
משולחנו של רבינו זי"ע

בשני"ת מהרצ"ח (ת"ר פ

[illegible]

ב) האמנם בשו"ת דו"ז שבט סופר (י"ד סי' צ"ז) כתב דנכון לפדות

י' הכל לפי רצון הבורא"

אחיה לו למליץ יושד בעזה"י הכל לפי רצון הבורא"

מ'מכון
כתביו
לקט
הזה

